

Nr 151.

Av herr Löfgren m. fl., rörande åtgärder till jordbrukets fromma.

A. Allmän motivering.

I. Inledning.

Redan innan 1930 års riksdag sammanträtt, har det varit tydligt, att de frågor, som beröra jordbrukets ekonomiska förhållanden skulle i alldeles särskild grad präglå årets riksdagsarbete. Detta är också helt naturligt. Jordbruket sysselsätter en större del av vårt lands befolkning än någon annan näringsgren, och de villkor, under vilka jordbrukarna arbeta, måste därför på ett alldeles särskilt sätt vara föremål för statsmakternas intresse.

Nu ha genom omständigheter, som djupast sett sammanhänga med den ekonomiska utvecklingens inriktning, manifesterad genom förändringar i tillgång och efterfrågan på världsmarknaden, de priser, som vissa av de viktigaste jordbruksprodukterna betinga, icke hållit jämna steg med de priser, som jordbrukarna själva få betala för de förnödenheter, vilka de behöva, och därigenom ha otvivelaktigt skapats förhållanden, som inom vida kretsar medföra ekonomiska svårigheter.

Vid behandlingen av en så stor och viktig fråga som den nu föreliggande gäller det för statsmakterna att så utforma de åtgärder, som genom det allmännas försorg kunna vidtagas, att dessa åtgärder icke blott bringa hjälp för stunden, utan leda till en stadigvarande förbättring i lantbefolkningens villkor genom anordningar, som kunna bliva en bestående del av vårt ekonomiska system.

Det åligger representanterna för de olika ekonomiska grundåskådningarna att noga pröva den uppkomna situationen och söka angiva sådana botemedel, som de anse mest lämpade att inrikta vårt jordbruk på en lönande produktion.

Vi framlägga här nedan våra synpunkter i den föreliggande frågan och föreslå vissa åtgärder från det allmännas sida.

II. En kort analys av den internationella jordbrukskrisen.

Det är givetvis icke möjligt att inom ramen för en riksdagsmotion giva en fullständig analys av det orsakssammanhang, som framkallat de relativt låga

priserna på jordbruksprodukter, men det vill dock synas som om en uppfattning om verkliga saksammanhanget vore erforderlig, innan man skrider till vittgående åtgärder av ena eller andra slaget.

För att få ett fast grepp på de orsaker, som verka prisbildande, måste man undersöka spørgsmålet om tillgång och efterfrågan. Svårigheten att nå fram till några bestämda slutsatser beror ju i stor utsträckning därpå, att man måste röra sig med världsproduktion och världsefterfrågan, ty jordbrukskrisen är ju om något en internationell företeelse. Nationernas förbunds ekonomiska avdelning har emellertid publicerat siffror på grundval av vilka man kan jämföra produktionsutvecklingen från 1913 till våra dagar. (Se »Memorandum on Production and Trade, 1913 and 1923—27», League of Nations, Genève 1929.) De publicerade siffrorna visa, att det varit en ganska stark stegring i den med vete besädda arealen i såväl Canada och Förenta staterna som Sydamerika och Australien samt även Sverige, men det har däremot varit en viss nedgång i den areal, som använts för produktion av andra sädesslag. Det gäller i första rummet att jämföra den ökning, som ägt rum, med den samtida ökningen i befolkningen och även med ökningen i produktionen av industriprodukter.

De av Nationernas förbund publicerade indexserierna visa, att världsbefolkningen 1927 var 9 % större än 1913, att produktionen av spannmål hade ökat med 4 %, köttproduktionen med 16 % och produktionen av kolonialvaror med 41 %. (Se »Memorandum on Production and Trade, 1913 and 1923—27», League of Nations, Genève 1929.) Samtidigt hade produktionen av råmaterial för industriens behov ökat med 35 %, och då i våra dagar en mindre del råmaterial erfordras för framställning av färdiga produkter än tidigare, torde produktionen av industrivaror ha ökats med åtminstone 40 %, jämfört med 1913.¹ De svenska produktionssiffrorna visa samma tendens som siffrorna för världen i dess helhet. Industriproduktionen har enligt Svensk Finansstidnings index ökat mer än 40 % utöver förkrigsnivån, medan den totala spannmålsproduktionen håller sig ungefär vid förkrigsnivån och animalproduktionen i det hela stigit endast obetydligt därutöver.

Av detta framgår för det första otvetydigt, att den för jordbruket ogynnsamma prisbildningen icke kan anses bero på någon konstlad begränsning av produktionsvolymen inom industrien; det är alltså icke direkt genom monopolartade restriktioner och en därmed följande minskning i utbudet som industrivarornas priser relativt pressats upp på bekostnad av andra samhällsgrupper än dem, som arbeta inom industrien.

För det andra kan man konstatera, att någon ensidigt uppdriven produktion av jordbruksprodukter ej heller föreligger. Under sådana förhållanden måste man giva upp tanken på att den djupast liggande orsaken skulle vara att finna på *tillgångssidan* i den ekonomiska ekvationen. Man måste i stäl-

¹ Under 1928 och 1929 torde en viss uppgång i spannmålsproduktionen inträtt på grund av bättre skördar, men under dessa år har genom utvidgningar, nyanläggningar m. m. en proportionsvis starkare ökning av industriproduktionen också ägt rum.

let övergå till att undersöka, hur *efterfrågan* på varor utvecklat sig från tiden före kriget.

Det kan synas egendomligt att så skall vara förhållandet, men ett studium av olika länders statistikmaterial giver otvetydigt vid handen, att genomsnittsinkomsten per invånare icke blott i sådana länder som Förenta staterna och vårt eget land, utan även om man tar världen i dess helhet, för närvarande ligger väsentligt högre än före kriget. Stegringen i reallönerna för svenska och amerikanska industriarbetare belöper sig till åtminstone 30 %, och även England visar en ganska stor förbättring i levnadsstandarden. Till detta resultat ha väsentligen bidragit de förbättringar i produktionsteknik, arbetsmetoder m. m., vilka man med ett gemensamt namn brukar benämna rationalisering.

Men med en höjning av levnadsstandarden följer en omläggning i efterfrågan på olika produkter, och denna omläggning är det, som har åstadkommit radikala förändringar i efterkrigsårens ekonomiska liv.

När en person, vars inkomst förut legat nära existensminimum, kommer i åtnjutande av en större inkomst och därmed ökad köpkraft, inköper han därvid sannolikt icke mera bröd för sin egen och sin familjs kosthållning, utan han kommer med all sannolikhet att övergå till en mera animalisk diet, vilket medför en minskning i hans efterfrågan på bröd. Det är en sådan förändring i efterfrågan, som under efterkrigstiden löpt parallellt med stegringen i levnadsstandard. I själva verket uppträdde en dylik förändring redan före kriget i Förenta staterna. Man beräknar sålunda, att mellan 1904—1919 förbrukningen av bröd sjönk med 10 %, men i andra länder har en motsvarande utveckling av något mera markerad art först kommit tillsynes under de sista 6—7 åren.

Endast genom denna omställning i efterfrågan kan det förklaras, att en så ringa ökning i världsproduktionen av spannmål, att den icke ens hållit jämna steg med den samtida ökningen i världsbefolkningen, kunnat få en sådan genomgripande betydelse för prisbildningen.

Men vad har då den stegrade köpkraft inriktat sig på, vilken genom förbättrade reallöner vunnits av breda folklager?

Vi veta alla, att det har blivit en omskiftning i efterfrågan inom nästan varje varugrupp från grövre till finare kvaliteter, från sådana varor, som äro oundvikligen nödvändiga för livets uppehälle, till förnödenheter, som tillfredsställa mera sekundära behov. Man har sålunda fått en stegrad efterfrågan på telefoner, elektriskt ljus, radioapparater, grammofoner, motorfordon m. m. Konsumtionen av silke och konstsilke har ökat på bekostnad av bomulls- och yllefabrikat. Inom kosthållningens område har man en övergång från brödkonsumtion till konsumtion av socker och frukt, mera smör eller margarin, mera ägg, ost, fläsk och kött. De ovan angivna siffrorna beträffande stegringen av köttproduktionen äro härvidlag belysande. Fastän denna stegring belöper sig till 16 %, ha priserna å animaliska produkter hållit sig relativt höga, d. v. s. vid jämförelse med priserna å spannmål. Detta visar ju endast, att prisbildningen har följt efterfrågans förändrade inställning, vilket ju är helt natur-

ligt, och att också jordbruksproduktionen är under omläggning för att tillgodose konsumenternas behov.

Även i vårt eget land har samma överlägsenhet för de animaliska produkterna kunnat konstateras. Särskilt under sista året har skillnaden blivit skärpt, såsom framgår av följande tabell, grundad på Kommerskollegii siffror. (Se »Kommersiella Meddelanden», 15 jan. 1930).

	1913 medeltal	1928 okt.—dec.	1929 okt.—dec.
Vegetabiliska livsmedel	100	131	118
Animala livsmedel	100	147	141
Generalindex	100	145	136

Vad beträffar den framtida utvecklingen torde man kunna utgå ifrån, att den stegring i levnadsstandard, vilken varit så kraftig i Amerika och i Europa gjort sig mest gällande i vårt eget land, skall sprida sig även till kontinenten inom den närmare framtiden. Finansiella svårigheter, uppskov med regleringen av krigsskadestånd och en stor kapitalknapphet ha hindrat utvecklingen i Tyskland och andra länder, men av allt att döma kommer, åtminstone i vissa av dessa länder, under nästa årtionde en förbättring i levnadsstandarden att inträda.

Men om man kan räkna med en sådan utveckling, bör en förskjutning i efterfrågan inträda mer eller mindre motsvarande den, som vi kunnat konstatera i Amerika och även i vårt land. I så fall måste, trots alla konstlade skrankor i form av tullar och andra restriktioner, på världsmarknaden inträda en ökad total efterfrågan på bland annat animalprodukter, och denna ökning bör resultera i hävdade priser å sådana produkter.

Det gäller ju i all produktion att försöka bedöma den framtida prisutvecklingen och anpassa sig därefter för att inrikta produktivkrafterna på lönande framställningar.

Ett studium av tillgängligt siffermaterial visar, att de linjer, som här uppdragits, återgiva de mera väsentliga momenten i utvecklingen.

En på Nationernas förbunds statistikmaterial grundad undersökning över den ekonomiska världsutvecklingen under de senaste åren har i dagarna publicerats i Svenska Handelsbankens månadstidskrift, »Index» Nr. 49, januari 1930. Sagda undersökning, vilken utförts av den bekante nationalekonomen A. Loveday — chef för Nationernas förbunds byrå för ekonomisk upplysning — präglas av samma grunduppfattning rörande orsakerna till det nuvarande läget som den, vilken framförts i denna motion.

Vad ovan sagts, hänför sig till skillnaden i pris dels emellan olika jordbruksprodukter, dels emellan de produkter, som jordbrukarna sälja, och de förnödenheter, vilka de måste inköpa (alltså till de s. k. relativa priserna). Men i detta sammanhang bör observeras, att under de senaste åren den *allmänna* prisnivån varit starkt i sjunkande såväl vad beträffar priserna å industriartiklar som jordbruksprodukter. Enligt kommerskollegii index ha grosshandelspriserna

fallit från ett medeltal av 148 under år 1928 till 134 i december 1929, vilket representerar en nedgång av i det närmaste 10 %. En sådan prissänkning bereder givetvis svårigheter både för industrien och jordbruket. Erfarenheterna från föregående prissänkingsperioder, såsom t. ex. den utsträckta perioden på 1880-talet, torde emellertid giva vid handen, att jordbruket blir i ännu högre grad än industrien lidande under en sådan allmän prissänkning. Det måste därför bli särskilt betydelsefullt för jordbruksnäringens utövare att söka åvåga-bringa en stabilisering av den allmänna prisnivån. Härvid är det av vikt att stödja det internationella samarbete, som på detta område inletts. Även ur jordbruksnäringens speciella synpunkt har man därför anledning hoppas, att riksbanken skall ägna hithörande spörsmål en alldeles särskild uppmärksamhet.

I den diskussion, som förts i denna fråga, har stor vikt fästs vid den prissänkande inverkan, som skall ha framkallats genom dumping av tysk och polsk havre. Det är statistiskt svårt att visa, att de från dessa länder exporterade kvantiteterna ha haft någon avgörande inverkan på prisbildningen, men sannolikheten talar nog för att åtminstone rent lokalt en viss inverkan inträtt. Den svenska importen av havre har under de senaste åren uppgått till 50,000 ton per år eller knappa 5 % av den inländska konsumtionen (se »Kommersiella Meddelanden», 15 januari 1930) och under den senaste hösten har importen kraftigt minskat. Dessutom bör ihågkommas, att den övervägande delen av havretillgången användes inom jordbruket såsom fodermedel vid animalisk produktion. Automobilismens framsteg och den därmed följande minskningen i hästantalet, speciellt i städerna, har tvevelsutan bidragit till att försvaga efterfrågan på havre.

Erfarenhetsmässigt har det visat sig, att antidumpingsåtgärder, införda av ett särskilt land, som vill skydda sig mot dumping från andra länder, leda till klena resultat. Däremot kunde det tänkas, att enhetliga åtgärder, företagna av ett större antal länder, skulle bättre kunna bringa de länder, som premiera dumping, till en förnuftigare politik. Vi anse därför lämpligt, att regeringen träder i förbindelse med regeringarna i sådana länder, som i likhet med Sverige vilja förhindra dumping, i syfte att åstadkomma en gemensam aktion.

III. Direkta åtgärder till jordbrukets fromma efter olika linjer.

Utan tvivel kunna i olika hänseenden organisatoriska åtgärder vidtagas, av stor betydelse för jordbruket. Dessa åtgärder kunna sålunda avse att åstadkomma en förbättrad jordbrukskooperation, effektivt verkande exportorganisationer etc., och överhuvud taget omfatta allt, som kan rubriceras som »Hjälp till självhjälp».

Åtgärder av denna art hava redan bebådats av regeringen, och det är vår förhoppning, att dessa skola till båtнад för jordbruket kunna vinna anslutning från olika håll. Härutinnan torde icke några principiella skiljaktigheter föreligga.

När man däremot kommer över till förslag, vilka beröra det *handelspolitiska* området, blir förhållandet ett annat. Stora intresse motsatser kunna här göra sig gällande. Olika uppfattningar om vad landets bästa kräver äro otvivelaktigt rådande.

Det har redan ofta betonats i den diskussion, som ägt rum i jordbruksfrågan, att handelspolitiska åtgärder här kunna läggas efter olika linjer:

a) Statens ingripande kan avse att genom protektionistiska åtgärder av ena eller andra slaget söka höja priserna å de produkter, som av jordbrukarna försäljas. Därvid bör undersökas för det första huru många jordbrukare, som skulle draga nytta av sådana åtgärder, samt vidare huru dessa åtgärder skulle inverka på andra än dem, som särskilt därav gynnas, samt icke minst på jordbruksproduktionens allmänna inriktning.

b) Statens ingripande kan enligt den andra linjen avse att söka förbilliga de förnödenheter, som jordbrukarna särskilt måste köpa. Även i detta fall bör undersökas huru sådana åtgärder inverka på andra samhällsgrupper och på produktionsriktningen.

Den sittande regeringen har, såsom nu blivit uppenbart, för avsikt att gå fram längs den förra linjen. I trontalet beådas förslag om inmalningstvång för svensk spannmål och om höjda tullar.

Beträffande inmalningstvånget är det ännu svårt att yttra sig, då den utredning, som i ärendet vidtagits, ej förelegat i tryck och därjämte något detaljerat förslag icke varit tillgängligt. Först när regeringens förslag ligger på kammarens bord blir det möjligt att slutgiltigt bedöma detsamma ur praktiska och principiella synpunkter.

Vi övergå nu till en undersökning av de verkningar, som kunna väntas från åtgärder enligt ena eller andra angivna linjen.

a. Inverkan på produktionsriktningen.

Syftet med en tullförhöjning liksom med andra rent protektionistiska åtgärder borde ju, om överhuvudtaget någon verkan därav skulle följa, vara den att framkalla en höjning av spannmålspriserna och då särskilt å vetepriset. Men en sådan förhöjning skulle ju i överensstämmelse med vanligt ekonomiskt händelseförlopp åstadkomma en omläggning av produktionen, ledande till en utökning av den produktion, som erhåller höjda priser för sina alster, och sålunda i det antagna fallet till en stegring av veteproduktionen. Frågan blir då i första hand den: Vad skulle en sådan ökad veteproduktion innebära?

Enligt jordbruksutredningens P. M. till Kungl. Maj:t är den nuvarande produktionen av vete tillräcklig för att täcka 70 % av konsumtionen, sedan avdrag skett för utsäde m. m. Skulle genom en ökning av vetepriset produktionen av vete stegras, så skulle mycket snart kunna hända, att den komme att motsvara 100 % av konsumtionen, ja, även stiga därutöver. Följande tabell, som är grundad på resultatet av senaste jordbruksräkning, visar den förändring i arealens fördelning på olika slag av odlingar, som inträtt under 15-årsperioden från 1912—1913 till 1927—1929.

	Åkerjordens användning i medeltal		Ökning (+) eller minskning (—)	
	1912—13 1,000 har	1927—29 1,000 har	1,000 har	%
<i>Odling av spannmål:</i>				
vete	111.1	229.1	+ 118.0	+ 106.2
råg	385.6	269.2	— 116.4	— 30.2
korn	179.4	121.0	— 58.4	— 32.6
havre	795.0	700.5	— 94.5	— 11.9
blandsäd	173.7	230.1	+ 56.4	+ 32.5
ärter och bönor	24.4	22.7	— 1.7	— 7.0
vicker	14.7	4.9	— 9.6	— 66.7
Summa	1,683.9	1,577.5	— 106.4	— 6.3
<i>Odling av rotfrukter:</i>				
potatis	152.5	140.4	— 12.1	— 7.9
sockerbeter	28.8	36.2	+ 7.4	+ 25.7
foderrotfrukter	76.2	85.2	+ 9.0	+ 11.8
Summa	257.5	261.8	+ 4.3	+ 1.7
Grönfoder, bete och hö	1,384.5	1,583.8	+ 199.3	+ 14.4
Annan odling	3.0	7.4	+ 4.4	+ 146.7
Träde och obrukad åker	351.1	293.1	— 58.0	— 16.5
Total åkerareal	3,680.0	3,723.6	+ 43.6	+ 1.2

Det framgår av denna tabell, i vilken oerhörd utsträckning veteodlingen har gjort framsteg på bekostnad av främst rågodlingen.

Det behövs, såsom synes, icke någon större ytterligare förskjutning för att veteodlingen skall fullt motsvara den totala inhemska konsumtionen eller t. o. m. överstiga densamma.

Vad beträffar inmalningstvänet kan här i förbigående anmärkas, att det är av vikt att få full klarhet om huru långt åliggandet för kvarnarna att uppköpa inom landet producerad spannmål bör sträcka sig. Att döma av jordbruksutredningens P. M. synes man där ha ansett, att svenskt vete skall av kvarnarna inmalas »i den myckenhet, som beräknas erforderlig, för att *hela* den härför lämpliga skörden skall finna användning som brödsäd». Det är ju möjligt, att Kungl. Maj:t kommer att på denna punkt avvika från vad jordbruksutredningen anfört. En skyldighet för kvarnarna att inköpa all inom landet för framställning av brödsäd lämpad spannmål synes oss, därest veteodlingen hastigt ökade, inom kort kunna leda till, att någon inmalning av utländskt vete icke längre förekomme, vilket åtminstone för viss användning av mjöl skulle medföra vissa olägenheter. Om veteproduktionen skulle ännu ytterligare ökas, så att den komme att överstiga den inhemska konsumtionens behov, komme en situation att inträda, i vilken det bleve omöjligt att ålägga

kvarnarna att uppköpa allt vetet, och då finge man taga standpunkt till frågan, huru bäst skulle förfaras med överskottet.

Ett sådant överskott kan antingen säljas inom landet som foderspannmål eller också måste det exporteras; i båda fallen måste det pris, vartill överskottet kan avsättas, bli lägre än det kvarnarna skulle betala.

Att härvidlag skulle uppstå stora svårigheter finner man bäst, om man följer den utveckling, som ägt rum t. ex. i Tyskland och Tjeckoslovakien, i vilka länder den protektionistiska politiken ofrånkomligt lett till en överskottsproduktion, till exportpremier (beskattning av den inländske konsumenten för förbilligande av den utländska varan) och till dumping. Men i och med detsamma som överskottet har växt, ha statsmakterna i dessa länder fått skrida till allt längre gående åtgärder, och man har intryck av ett system, där för varje steg, som tages, komplikationerna ökas, och detta utan att man kunnat märka någon mera påtaglig förbättring i lantbefolkningens villkor.

Och varför har man icke kunnat åstadkomma en sådan förbättring? Den förklaringen ligger nära tillhands, att man genom detta system just sökt åstadkomma en stegring av produktionen av sådana förnödenheter, spannmål etc., för vilka enligt vad ovan visats efterfrågan är i sjunkande. Den utveckling man sökt framkalla, har sålunda stått i strid mot den allmänna utvecklingen av näringslivet. Såsom så många gånger förut i historien har den ekonomiska verkligheten visat sig vara starkare än lagstiftarens konstlade ingrepp.

Nej, problemet synes vara att understödja tendensen till en omläggning av produktionen till sådana grenar, som på grund av den allmänna utvecklingen kunna väntas även i framtiden bli lönande.

Det har visserligen sagts, att, om produktionen av animaliska födoämnen på grund av prisernas inställning skulle utvidgas, en överproduktion även av animaliska livsmedel och ett inträdande prisfall skulle därmed följa.

Enligt den framställning, som ovan givits av de allmänna utvecklingstendenserna, torde emellertid framgå, att växlingarna i efterfrågans styrka visat sig av mycket mera avgörande betydelse än de förändringar i tillgången, som ägt rum sedan 1913. Men blir då icke det väsentliga att söka länka vår produktion efter de för en längre period sannolika utsikterna beträffande tillväxten i efterfrågan för olika produkter, och kan man icke här med skäl tala om uppkonstruerade svårigheter utan minsta stöd i den utveckling, som ägt rum efter kriget, när man söker avskräcka jordbruksbefolkningen från en inriktning av produktionen på de förnödenheter, som *nu* äro lönande, därför att denna omläggning skulle framkalla våldsamma prisförändringar i framtiden? I den mån man kan vänta en förbättring av levnadsstandarden för den stora massan av Europas arbetande befolkning, så kan man nog tryggt draga den slutsatsen, att trots allt tullskydd och alla restriktioner de relativa priserna alltjämt skola inställa sig till fördel för de animaliska produkterna under så lång framtid, som vi rimligtvis kunna taga hänsyn till. Man måste vara fast övertygad om, att det ekonomiska livet i Europa står inför en utdragen stagnationsperiod utan ens några framsteg motsvarande dem, som gjorts

under de senaste svåra tio åren efter världskriget, för att kunna hysa en annan åsikt om prisernas sannolika inställning.

I detta sammanhang kan det vara skäl att anföra, att den under 1928 inträffade starka ökningen av baconexporten från Danmark med över 100,000 ton icke medfört någon varaktig prissänkning. Då hela den svenska exporten av fläsk (alla slag) icke uppgår till mer än inalles 20,000 ton, så har man väl icke alltför stor anledning att befara, att en inom möjligheternas gränser liggande ökning i denna export av animaliska produkter skulle framkalla en verkligt katastrofartad förändring av världsmarknadspriserna.

b. Storleken av de grupper inom jordbruket, vilka få fördel av åtgärder enligt den ena eller andra av ovan angivna linjer.

Det ligger i öppen dag, att åtgärder, som avse en höjning i spannmålspriserna, egentligen endast kunna gagna de jordbrukare, som producera spannmål till avsalu, medan de däremot för andra jordbrukare, som själva måste köpa spannmål för sin konsumtion eller såsom foder vid uppfödning av kreatur, bliva betungande i samma mån, som priserna stiga.

Vi måste alltså räkna med olika grupper inom jordbruksnäringen, och frågan gäller, huru stora dessa grupper äro. Tull- och traktatkommittén gjorde på sin tid en utredning härom och kom till det resultatet, att 1913 mellan 25 och 30 % av landets jordägare hade någon nytta av spannmålstullar. (Se »Tull- och Traktatkommitténs Utredningar och Betänkande III», sid. 52.) Då man sedan 1913 haft en starkare utveckling av animalproduktionen än av spannmålsproduktionen, torde, om någon ändring inträtt, motsvarande procenttal nu vara lägre än 1913.

I detta sammanhang kan det väl också knappast bortses ifrån, att de jordägare, som skulle draga nytta av de särskilda åtgärderna, äro innehavare av landets större jordegendomar, medan däremot de 70 à 75 % av landets jordbrukare, för vilka de ifrågavarande åtgärderna icke finge någon betydelse eller komme att innebära en ökad tunga, äro innehavare av småbruk eller sådan jord, som ur odlingssynpunkt är synnerligen svårarbetad.

Även för jordbrukare, som ha någon spannmål till avsalu, spelar redan nu den animaliska produktionen en relativt stor roll. Vad landet i sin helhet beträffar användes icke mindre än 80 % av den totala skörden för animalisk produktion. Frågan är också, om icke i mycket stor utsträckning även sådana gårdar, som nu äro inställda på spannmålsproduktion, skulle med större fördel böra inriktas på ökad animalisk produktion.

I Danmark har, som bekant, 1929 ur jordbrukssynpunkt varit det bästa året man haft efter kriget. Räntabiliteten har stigit högst betydligt, jämfört med föregående år. Men så äro också i Danmark större gårdar icke ensidigt inriktade på spannmålsodling utan inställda på animalisk produktion, i huvudsak för export.

Varför skulle icke en motsvarande inställning kunna ske i vårt land, vilket ju i vissa avseenden är synnerligen väl ägnat för animalproduktion, icke minst genom sin rikliga tillgång på betesmark. Om en sådan inriktning ägde rum,

skulle icke 25 å 30 % av den jordägande befolkningen, utan en ännu mycket mindre del, få någon som helst fördel av en stegring av spannmålspriserna.

Man brukar ofta göra det påståendet, att *lantarbetarna* skulle hava fördel av tullförhöjningar. Man menar nämligen, att om priserna på spannmålsprodukter avsevärt höjas, skulle därmed en omedelbar förbättring inträda i lantarbetarnas löner. Därvid får icke glömmas, att vad reallönerna beträffar, lantarbetarna äro med den successivt pågående utvecklingen från stat- till lönehushållning inom stora områden i vårt land själva inköpare av jordbruksprodukter, ja, en relativt stor del av deras löner användes till inköp av livsmedel.

Tullsystemet blir under alla förhållanden till direkt olägenhet för jordbruksarbetarna beträffande deras möjlighet att förvärva en egen torva. I tre hänseenden försvåra nämligen tullarna sådana förvärv, som ju gemenligen skulle komma till stånd genom att en större gård styckades till egna hem.

1. Då spannmålstullarna endast få betydelse för sådana jordbrukare, vilka producera spannmål till avsalu, d. v. s. för större gårdar, så kommer den inverkan, som tullarna ha att leda till ökade jordvärden, att göra sig gällande just beträffande sådana jordagods, som skulle kunna styckas och utläggas till mindre brukningsdelar. Då en lantarbetare söker förvärva en sådan del, får han alltså betala en köpeskilling, som delvis utgör vederlag för det kapitaliserade tullskyddet å sådana gårdar.

2. På en mera begränsad brukningsdel blir det givetvis icke lönande att producera spannmål för avsalu utan animaliska produkter, för vilka priserna bestämmas efter världsmarknaden. Ägaren till en sådan brukningsdel kommer måhända själv att bli tvungen köpa spannmål och får på det sättet bidra till tullskyddet å de större gårdarna, medan han för sin egen produktion därav icke har någon nytta.

3. En liten gård kräver dessutom relativt mer kapital än en stor gård: större kostnader för byggnader och redskap per arealenhet. Industritullarna komma därför att betunga de mindre jordbruken i högre grad än de större gårdarna.

Tullsystemet lägger på dessa sätt stora hinder i vägen för lantarbetarna att grunda egna jordbruk och bliva självägande. Blir det icke inkonsekvent att genom en utökning av den protektionistiska politiken nu lägga ökade hinder i vägen för en utveckling, som staten eljest genom sin egnahemspolitik med stora summor årligen söker befrämja?

Få omständigheter skulle väl mera bidra att hålla dugliga arbetare kvar inom jordbruket än utsikten, att de inom rimlig tid kunna skaffa sig en självständig ekonomisk existens. Vad beträffar den ofta befarade avfolkningen av landsbygden bör också framhållas, att animalisk produktion är mera arbetskrävande än spannmålsodling, då den förra genom sin natur icke kan i samma utsträckning mekaniseras.

I den diskussion, som förts i dessa frågor, har det upprepade gånger framhållits, huru betydelsefull »solidariteten» inom jordbruket bör vara, hurusom

därför jordbrukarna böra glömma sina inbördes motsatser och gå fram för ett program, som leder till en förbättring av deras villkor. Med dylika allmänna talesätt söker man överskylda de faktiska förhållanden, vilka göra att åtgärder, som gagna vissa jordbrukare, måste leda till uppoffringar för det övervägande flertalet inom samma näring. Ser man på industrien, skall man finna, att åtminstone under de senaste åren de ledande industrisammanslutningarna ingalunda låtit sig förledas av en missriktad solidaritet att understödja varje särskilt yrkande, som framförts av någon enstaka grupp. Vore det icke klokt av jordbruksnäringens representanter att följa detta exempel och inrikta sina ansträngningar på åstadkommandet av åtgärder, som gagna icke en mindre grupp utan samtliga jordbrukare?

c. Handelspolitiska åtgärder till jordbrukets fromma.

Finnas sådana åtgärder?

Vi ha redan härövan hänvisat till önskvärdheten av en förbättrad jordbrukskooperation, en utbyggnad av exportorganisationen etc., men även på det handelspolitiska området torde man kunna vidtaga åtgärder av allmängagnande art.

Ingen torde förneka, att det för såväl större som mindre gårdar skulle vara en fördel, om för jordbruket betungande industritullar sänktes. Enligt Tull- och traktatkommitténs utredning betalar jordbruket årligen bortåt kr. 36,000,000 mera per år i tull för vad det måste köpa än vad det får i överpris för sina varor genom tullarna. Detta är en kostnad, som placerats på relativt svaga skuldror, och som utgår automatiskt icke till det allmänna i form av skatter, för vilka vederlag lämnas, utan till skydd åt industrigrenar, som själva genom utvecklingens gång synas vara bättre ställda i konkurrensen än de, som betala understödet.

För vår del anse vi, att det svenska jordbruket — när det i slutet av 1880-talet erhöll vad det trodde vara förmånen av tullar — gjorde en dålig affär. Efter endast några år kommo kraven på skyddstullar från olika industrigrenar, och dessa senare skyddstullar blevo snart så höga, att icke ens den spannmålsodlande delen av jordbruket längre stod som den gynnade parten, utan självt blev en bidragsgivare till andra näringsgrenar. Danmark, som icke gick den vägen, som Sverige då slog in på, har sett sitt jordbruk blomstra, även då det svenska kämpat med svårigheter. Borde icke de erfarenheter, som vunnits under denna utveckling, utgöra en varning? Är det icke troligt, att en förhöjning av spannmålstullarna snart skulle framkalla krav på ökade löner inom industrien? Och skulle icke dessa krav i sin tur föranleda många industriidkare att komma till riksdagen med en begäran om förhöjning av de egna tullarna. Men då vore skruven åter igång och vad än en sådan utveckling månne innebära för ett antal jordbrukare, vilka ha spannmål till avsalu, så är dock visst, att för den övervägande delen av Sveriges vid jordbruket sysselsatta befolkning den skall medföra ett ännu mera tryckt läge än det, i vilket denna del av befolkningen för närvarande befinner sig. Att dessutom landets exportindustri skulle se sin konkurrenskraft gentemot ut-

landet minskad och dess arbetare bliva mindre köpkraftiga konsumenter av jordbrukets produkter bör icke heller förbises.

Det är med sådana perspektiv för ögonen, som vi vilja söka anvisa en annan väg för jordbrukets hjälpande, nämligen den som möjliggöres genom en minskning av tullbördan. Vi hava emellertid därvid måst taga under övervägande, huruvida det är riktigt att under den pågående tullutredningen framlägga positiva förslag på det handelspolitiska området. Enligt vår mening kunna starka skäl anföras mot ett sådant framläggande vid denna riksdag och enligt vår uppfattning gjorde man klokast i att invänta resultatet av pågående utredningar. Men då regeringen, såsom framgår av trontalet, synes hava för avsikt att utan att avvakta dessa utredningar komma med förslag om rent protektionistiska åtgärder, så hava vi icke något val. Vi önska redan nu understryka, att en annan väg finnes än den av regeringen antydda och att andra åtgärder än tullhöjningar kunna vidtagas för att bereda omedelbar hjälp åt jordbruket. Då det är ovisst, huruvida propositionen gives ett sådant innehåll, att vi bliva av konstitutionella skäl oförhindrade att uppskjuta vårt initiativ, till dess regeringens förslag blivit framlagda, ha vi redan nu velat yrka på sådana åtgärder, som — därest riksdagen överhuvud taget skall föregripa den pågående allmänna tullutredningen — synes oss bättre ägnade att tjäna det syfte, man vill främja.

Den lösning, som vi förorda, går i denna del ut på en sänkning av vissa industritullar.

Vi ha tänkt oss, att följande varugrupper skulle med skäl kunna göras till föremål för en omedelbar tullnedsättning. Dessa grupper ha valts å ena sidan därför, att de däri ingående varorna samtliga i stor utsträckning inköpas av jordbruksbefolkningen och å andra sidan därför att beträffande dem läget är så relativt väl känt, att mindre anledning synes föreligga att invänta tullutredningens resultat. Men även beträffande dem ha vi gått fram med största försiktighet och vi förutsätta därvid, att den pågående tullutredningen skall dessutom särskilt undersöka sådana tullsatser, som fördyra de förnödenheter, vilka jordbrukarna inköpa, och skyndsammast framlägga därav föranledda förslag.

- a) Linolja,
- b) Cement,
- c) Strumpstolsarbeten,
- d) Skodon av skinn (med undantag av lyxskodon),
- e) Fönsterglas,
- f) Lantbruksmaskiner.

B. Specialmotivering.

Linolja.

Under år 1927 uppgick den inhemska tillverkningen av linolja och oljefer-nissor till omkring 11,955 ton. Samma år infördes av dylika varor 391 ton,

under det att utförseln uppgick till 550 ton. Förbrukningen inom landet kan sålunda beräknas till 11,796 ton. Tullen å rå linolja utgör för närvarande 7 öre samt för kokt och blekt linolja samt andra oljefernissor 10 öre pr kg. Enligt en i bilaga VIII till tull- och traktatkommitténs betänkande intagen tabell utgjorde tullbelastningen å färg, linolja, lim etc. för byggnader till lantbruk om c:a 50 hektar åker år 1922 i södra Sverige 22,10 och i mellersta Sverige 28,10 kr. Härav kommer den ojämförligt största delen på linoljan.

Det nuvarande tullskyddet å linolja motväges icke i nämnvärd grad av tullen å vid fabrikationen använt material. För närvarande utgör tullen genomsnittligt taget ungefär 12 % av saluvärdet, vilket tullskydd måste anses alltför högt, i betraktande av att fabrikationen icke innebär någon högre grad av förädling. År 1913 motsvarade tullen å den råa linoljan icke mindre än 50 % av manufakturingskostnaden. En måttlig tullsänkning måste alltså anses väl befogad. Såsom lämplig tullsats har föreslagits 5 öre per kg. för såväl rå linolja, däri inbegripen linoljesyra, som kokt och blekt linolja samt andra oljefernissor. Någon anledning att upprätthålla särskilda tullsatser för de olika slagen av linolja torde knappast föreligga.

Cement.

Den svenska cementindustrien har uppkommit och t. o. m. nått exportduglighet under en tid, då artikeln cement åtnjöt tullfrihet. Först år 1888 infördes en tull av 40 öre per 100 kg., vilken tull år 1895 höjdes till 60 öre. Vid 1912 års riksdag väcktes motion om borttagande av cementtullen. Bevillningsutskottet framhöll bl. a., att priset å cement varit högre än produktionsförhållandena i och för sig nödvändiggjort. Då emellertid priset nyligen underkastats en viss sänkning och ytterligare prisreducering ställts i utsikt av industriens målsmän, ansåg sig utskottet för det dåvarande böra avstyrka borttagandet av tullen och hemställde om avslag på motionen. Denna hemställan blev av riksdagen bifallen. Sedermera framlades förslag om tullens borttagande jämväl i en vid 1917 års riksdag väckt motion. Även nu yrkade bevillningsutskottet avslag å motionen under motivering att under dåvarande extraordinära förhållanden ändringar i gällande tulltaxa icke borde vidtagas. Utskottet framhöll vidare, att under ärendets utskottsbehandling statens industrikommission genom avtal tillförbundit de svenska cementfabrikanterna att tillämpa vissa i avtalet närmare bestämda priser. Vid ärendets behandling i riksdagen stannade kamrarna i olika beslut, i det första kammaren biföll utskottets hemställan, under det andra kammaren biföll motionen. Vid sedermera företagen gemensam votering segrade utskottets ståndpunkt. Motionen blev alltså även denna gång avslagen.

De skäl mot tullens borttagande, som sålunda framförts vid frågans föregående behandling i riksdagen, lära icke längre kunna åberopas. Snarare har utvecklingen gått i den riktning, att tullen för närvarande torde mer än någonsin sakna berättigande. Under det att den inhemska tillverkningen av cement året 1913 utgjorde 390,110 uppgick densamma år 1927 till 496,300 ton, innebärande

en ökning av omkring 27 %. För sistnämnda år redovisades en införsel av endast 27,568 ton, medan utförseln uppgick till ej mindre än 126,293 ton eller ungefär en fjärdedel av hela tillverkningen. Sedan flera år tillbaka äro de svenska cementfabrikerna sammanslutna i en försäljningskartell, Svenska Cementförsäljningsaktiebolaget, vilken omhänderhar all försäljning på den inhemska marknaden och reglerar priserna. De olika fabrikernas andel i försäljningen har bestämts genom avtal, varjämte kartellen träffat mer eller mindre bindande överenskommelser med vissa främmande länders cementorganisationer i syfte att reglera konkurrensen. Den svenska cementindustriens ekonomiska ställning måste också anses synnerligen god.

Med bortseende från tullen för erforderligt juteemballage, vilken icke spelar någon större roll i avseende å produktionskostnaderna, är tullskyddet för cement i det närmaste effektivt. Den huvudsakliga importen äger numera rum från Polen, gentemot vilket land säkerligen vissa merkostnader föreligga. Dessa merkostnader torde dock mer än väl uppvägas av de dryga fraktkostnaderna för varan.

På grund av nu anförda omständigheter synes tullen numera utan skada för industrien kunna borttagas. Beträffande konsekvenserna för jordbrukets vidkommande av en dylik ändring må framhållas följande:

Av ovan anförda siffror rörande tillverkning, import och export av cement under år 1927 framgår, att den inhemska förbrukningen av varan i fråga samma år uppgick till 397,575 ton, varav minst en tredjedel torde komma på jordbruket. Enligt förut åberopade tabell utgjorde tullbelastningen å cement för i tabellen angivna lantegendom 245 kr., vilket är det största beloppet för byggnadsmaterialier näst efter tullbeloppet för järnvaror.

Strumpstolsarbeten av konstsilke.

Sedan åtskilliga år tillbaka och i synnerhet under åren efter världskriget har textilämnet konstsilke fått alltmera ökad användning. Belysande härför äro följande siffror, som angiva den inhemska förbrukningen av konstsilkegarn under åren 1921—1927:

år 1921	18,881 kg.
» 1922	40,432 »
» 1923	73,535 »
» 1924	229,283 »
» 1925	433,736 »
» 1926	571,983 »
» 1927	871,530 »

Konstsilket har kommit till särskild användning för framställning av trikåvaror av olika slag. Strumpor, klädningar, underkläder o. dyl. av konstsilketrikå hava numera blivit en förbruknings- och nödvändighetsartikel, som användes inom alla samhällsklasser, och i hastigt stegrad omfattning inom jordbruket, där behovet av trikåvaror är relativt stort. För närvarande torde kon-

sumtionen av trikåvaror av konstsilke kunna uppskattas till minst 600,000 kg. per år.

Tullen å silketrikå, som ursprungligen var 2: 80 kr. pr kg., höjdes år 1889 till 6 kr. och år 1892 ytterligare till 9 kr. pr kg. Denna tull kvarstod oförändrad till år 1921, då den i samband med höjningarna av ett flertal finanstullar sattes till 30 kr. pr kg. Sedermera har denna tullsats genom handels-traktat med tyska riket nedsatts till 20 kr. pr kg.

I sitt förslag till nyssberörda höjningar av finanstullarna hade riksdagens bevillningsutskott uttryckligen framhållit, att avsikten med de ifrågavarande tullförhöjningarna uteslutande vore att bereda förstärkning åt statskassan under en tid av sinande statsinkomster samt att en ny industrigren följaktligen icke kunde påräkna, att de högre tullsatserna skulle äga giltighet under längre tid än som påkallades av ovannämnda skäl, vilka borde vara ensamt bestämmande för tullförhöjningarna.

Att tullen å strumpstolsvaror av konstsilke kommit att få en icke avsedd verkan såsom skyddstull framgår dock med all tydlighet av de förut anförda siffrorna rörande förbrukningen av konstsilkegarn. Då därtill kommer att konstsilkeartiklarna numera fått en sådan vidsträckt användning, att en lyxbeskattning av desamma måste anses i hög grad oberättigad, synes tidpunkten vara inne för en nedskrivning av tullen till en ur tullskyddssynpunkt mera lämplig höjd. I avvaktan på resultatet av 1928 års tullkommittés utredning torde tullen tillsvidare böra återställas till det belopp, som gällde före den senaste tullförhöjningen, d. v. s. 9 kr. pr kg. Ur skyddssynpunkt torde en dylik tullsats vara mer än tillfredsställande. På grund av svårigheten att i strumpstolsarbeten tulltekniskt skilja konstsilke från natursilke, synes tullsatsen i fråga böra tillämpas även beträffande trikåvaror av sistnämnda slag av silke. Numera torde dylika trikåvaror utgöra en ganska obetydlig del av konsumtionen.

Skodon.

I gällande tulltaxa hava rubrikerna för skodon av skinn följande lydelse:

- 621 med bottnar, fastsatta vid ovanlädret och bind-
sulan uteslutande medelst pligg, stift eller skru-
var; ävensom skodon av pälswerk . . . . . E 100 kg. 200: — kr.
622 andra, nätlade överdelar härunder inbegripna . . E 100 kg. 600: — kr.

Av särskilt intresse är sistnämnda tullsats — 6 kr. pr kg. — som drabbar huvudmassan av skodon och däribland även alla grövre skodon med undantag av becksöms- och sjöstövlar samt pliggade skodon. Sålunda har denna tull, som ursprungligen var avsedd att utgå allenast för vissa lyxskodon, sedermera kommit att drabba även vanliga enkla, »svartfärgade» och kulörta skodon. För närvarande uppgår tullen ifråga genomsnittligt taget till 30 % av importvärdet, beräknat efter handelsstatistikens värdeuppskattning. Det torde utan vidare inses, att ett sådant tullskydd är oproportionerligt högt och icke kan anses försvarat med hänsyn till eventuella merkostnader gentemot det konkur-

rerande utlandet. I hägnen av den höga tullen hava också uppstått ett onaturligt stort antal fabriker. För år 1927 redovisas sålunda i handelsstatistiken icke mindre än 200 egentliga skofabriker. Följden har blivit en betydande överproduktion, som åtminstone tidvis för industrien själv medfört oförmanliga verkningar. Därtill kommer att landets kapitaltillgång och produktionskrafter genom den stora splittringen på företag med åtföljande produktionsöverflöd givits en användning, som ur folkhushållningens synpunkt måste anses synnerligen oekonomisk.

Med hänsyn till nu anförda omständigheter torde det ligga i såväl det allmännas som industriens eget intresse, att tullen snarast möjligt återföres till ett mera rimligt belopp. I avvaktan på resultatet av 1928 års tullkommittés utredning synes tullsatsen för här ifrågavarande skodon tillsvidare kunna bestämmas till 4 kr. pr kg. Härigenom skulle tullen komma att motsvara 20 % av importvärdet, vilket i och för sig torde kunna anses såsom ett ganska betydande tullskydd.

Samtidigt med genomförandet av nu berörda ändring torde även tullsatsen för till rubrik 621 hänförliga skodon — företrädesvis pliggade skodon — böra underkastas motsvarande jämkning. Den nuvarande tullen — 2 kr. pr kg. — motsvarar 20 % av importvärdet, vilket tullskydd knappast kan anses befogat, i betraktande av de jämförelsevis låga manufaktureringskostnader, som här ifrågavarande slag av skodon betingar. Tillsvidare torde tullsatsen kunna fastställas till 1:50 kr. pr kg., motsvarande 15 % av värdet.

Slutligen synes tullsatsen för träskor — rubrik 619 — som för närvarande utgör 10 öre pr kg., utan olägenhet för industrien kunna sänkas till 7 öre pr kg., varigenom rubriken ifråga kan sammanslås med rubrik 618 (halmskor).

Då antalet inom jordbruket anställda personer utgör c:a 40 % av landets hela folkmängd, skulle den å jordbruket vilande tullbelastningen vid en sänkning av tullen enligt ovan angivna grunder undergå en avsevärd minskning.

Fönsterglas.

Genom beslut av 1926 års riksdag höjdes tullarna å fönsterglas från 7 till 10 öre pr kg. för glas med en sammanlagd längd och bredd av mindre än 135 cm. och från 9 till 10 öre pr kg. för glas med en sammanlagd längd och bredd av 135 intill 245 cm. Såsom motiv för tullförhöjningarna hade anförts bl. a., att den svenska fönsterglasindustrien på grund av konkurrens från Belgien kämpade med stora svårigheter. Sålunda vore av Sveriges tolv fönsterglasbruk driften igång endast på fyra, medan de övriga låge nere. Genom en lämplig tullförhöjning skulle den svenska fönsterglasindustrien åter bli konkurrenskraftig och kunna bereda sina arbetare sysselsättning.

Det är väl bekant, att den sålunda vidtagna tullförhöjningen till väsentlig del förfelat sitt syfte. Då den samtidigt har för konsumenterna medfört en merbeskattning av ungefär 400,000 kr. pr år, synas alla skäl tala för ett återställande av tullen å fönsterglas av mindre dimensioner — den ojämförligt största förbrukningsartikeln — till dess förra belopp, d. v. s. 7 öre pr kg.

Samma tull synes böra gälla för sådant glas av större dimensioner, som förut dragit en tull av 9 öre pr kg., och detta så mycket hellre som produktionskostnaderna för denna jämförelsevis obetydliga artikel torde vara lägre än för de mindre glasrutorna. Det må framhållas, att en tull av 7 öre pr kg. å fönsterglas motsvarar ungefär 27 % av värdet, sålunda ett i och för sig mycket betydande tullskydd.

Enligt förut berörda utredning utgör den årliga tullbelastningen å fönsterglas för där avsett jordbruk om 50 hektar åker 64,40 kr. För hela landets jordbruk skulle därför vid ett genomförande av ovan angivna tullsänkning uppstå en avsevärd mindrebekostning.

Lantbruksmaskiner.

Enligt gällande tulltaxa draga nedan nämnda lantbruksmaskiner och delar därtill följande tullar per 100 kg. netto:

799	Plogvåndskivor och plogbillspetsar	kr. 10: —
800	Plogbillar och landsidor, hästräfs-, fjäderharvs- och kultivatorspinnar samt kultivatorsfjädrar	kr. 6: —
974	Tröskverk, halm- och höpressar samt såningsmaskiner	kr. 7: —
975	Gödselspridare	kr. 12: —
976	Vältar, ej särskilt nämnda, sladdar och andra för jordens beredning avsedda, ej särskilt nämnda redskap, andra än handredskap	kr. 4: —
977	Plogar, även ångplogar, årder och avluckrare, harvar och andra harvliknande åkerbruksredskap; skörde- och slättermaskiner; hästräfsor, hövåndare, ogrärensare, hästhackor och andra för sådd eller skörd avsedda, ej särskilt nämnda apparater; harpor, kastmaskiner, triörer, sädessorterare och andra, ej särskilt nämnda för sortering, rening och rensning av säd, frö eller andra frukter avsedda apparater; potatisrivnings- och torvrikningsmaskiner, rotfruktskärare, roterande krossar (även sädes- och oljekakskrossar) samt gröpkvarnar, hackelsemaskiner och andra för fodervarors sönderdelning avsedda maskiner; ävensom halmelevatorer och andra stackningsmaskiner	kr. 6: —
Delar, ej särskilt nämnda, till maskiner, apparater och redskap, hänförliga till nr 975—977, för så vitt delarna äro särskilt inkommande, vägande per stycke:		
978	högst 25 kg.	kr. 12: —
979	mer än 25 kg.	kr. 6: —

Beträffande till nr 974—977 hänförliga artiklar gäller, att tullen i varje fall skall motsvara minst 5 % av varans värde.

Andra inom lantbruket eller dess binärningar använda maskiner och delar därtill återfinnas i rubrikerna 980—981, som upptaga bl. a. mjölkskumningsmaskiner med en tull av 15 resp. 25 kr. pr 100 kg., allt eftersom de äro av-

sedda för maskinkraft eller för hand- eller fotkraft, dock minst 5 % av värdet, samt i rubrik 982, som omfattar traktorer och lokomobiler jämte ång- och motorvältar med en tull av 10 % av värdet. Slutligen hemfalla vissa, helt eller delvis för ovan angivna ändamål avsedda maskiner under rubrik 996, ävenledes med en tull av 10 % av värdet. Dessa maskiner äro: mjölkkningsmaskiner, mjölkkyllare, mjölkförvärmare, pastörer, kärnor, smörälningsmaskiner, ostpressar och ostkvarnar, ävensom kylmaskiner samt särskilt inkommande yttre omhöljen och inre roterande delar till dessa maskiner.

Under år 1927 uppgick saluvärdet av inom landet tillverkade lantbruksmaskiner, mjölkskumningsmaskiner inbegripna, till ungefär 52 milj. kr. Samma år infördes dylika maskiner till ett värde av omkring 5 milj. kr., medan värdet av utförseln uppgick till c:a 40 milj. kr. De för inhemsk förbrukning återstående maskinerna representera alltså ett värde av omkring 17 milj. kr. Genomsnittligt taget torde de för maskinerna fastställda tullsatserna, såvitt av verkställda undersökningar framgår, i det närmaste motsvara 10 % av värdet. Det svenska jordbruket har alltså att vidkännas en betydande tullbelastning för de erforderliga lantbruksmaskinerna. Detta framgår även därav, att jämlikt en i förut omnämnda bilaga VIII till Tull- och traktatkommitténs betänkande intagen tabell tullbelastningen å egentliga lantbruksmaskiner, inkl. mjölkflaskor, pr 100 hektar jordbruksjord år 1922 utgjorde som följer:

	Tullbelastning kronor				
	Södra Sverige		Mellersta Sverige		Övre Norrland
	Bondebruk	Storbruk	Bondebruk	Storbruk	Bondebruk
Maskiner för:					
jordens beredning	25: 10	16: 32	19: 69	13: 83	24: 32
sådd och skörd	32: 08	20: 59	18: 72	17: 73	24: 81
skördens tillgodogörande och beredning	17: 25	16: 99	12: 14	16: 66	9: —
mjölkens tillgodogörande och beredning, inkl. mjölkflaskor	3: 38	12: —	3: 70	12: —	2: 70
Summa	77: 81	65: 90	54: 25	60: 22	60: 83

Särskilt med hänsyn till önskvärdheten av en fortgående rationalisering av jordbruksdriften synes det angeläget, att den stora tullbördan för lantbruksmaskiner i någon mån lättas. Angående möjligheterna härför må framhållas följande:

De nuvarande tullsatserna för lantbruksmaskiner torde i och för sig kunna anses tämligen höga. Visserligen bör vid bedömandet av tullarnas storlek tagas hänsyn till, att tillverkningen belastas av vissa råvarutullar. Emellertid torde sistnämnda tullar endast i begränsad omfattning öka produktionskostnaden. Av de övriga kostnaderna för produktionen lära arbetslönerna vara de viktigaste för tullfrågans bedömande. Desamma torde knappast kunna beräk-

nas uppgå till mer än 18 % av hela produktionskostnaden. Under sådana förhållanden lär det icke gärna kunna förutsättas, att en tull av 10 % å värdet skulle vara nödvändig för att täcka de merutgifter, som på grund av olikheter i arbetslöner och andra omkostnader, kunna tänkas föreligga gentemot det konkurrerande utlandet.

Med hänsyn till ovan berörda omständigheter och i betraktande av att de med tillverkning av lantbruksmaskiner sysselsatta företagen i allmänhet uppvisa en god ställning, synes även beträffande här ifrågavarande artiklar en viss tullsänkning kunna anses väl försvarad. För ovan angivna slag av lantbruksmaskiner och delar därtill föreslås därför en nedsättning av de nuvarande tullsatserna med 28 å 37 %, varjämte tullfrihet föreslagits för s. k. självbindare, vilka icke torde vara föremål för tillverkning inom landet. Vad särskilt mjölkskumningsmaskiner (separatorer) beträffar må nämnas, att av den inhemska tillverkningen, vilken representerar ett värde av mellan 30 och 35 milj. kr. pr år, över 80 % är föremål för export, varav torde kunna dragas den slutsatsen, att separatorstillverkningen i Sverige överhuvud taget icke är i behov av något tullskydd för sin hemmamarknad.

Det må slutligen framhållas, att förslaget icke innebär någon ändring i nu gällande bestämmelse enligt vilken för lantbruksmaskiner tullen i varje fall skall motsvara minst 5 % av varans värde. Sistnämnda tullsats skulle alltså även vid ett genomförande av de ifrågasatta ändringarna bliva den lägsta, som skulle kunna ifrågakomma.

Om de ovan föreslagna nedsättningarna i tullsatserna bliva vidtagna, kommer endast genom dessa landets jordbrukande befolkning att i direkta utlägg besparas ett belopp, som torde kunna angivas till åtminstone kr. 2,500,000. Därjämte skulle dessa sänkningar, särskilt vad beträffar lantbruksmaskiner och cement, bidra att underlätta en omläggning av produktionen i en mera lönande riktning och även på så sätt bereda jordbrukarna en ekonomisk fördel.

Nedsättningen i dessa tullsatser i enlighet med det här gjorda förslaget torde kunna beräknas medföra en omedelbar minskning i tullinkomsterna, uppgående till ej mer än hälften av det belopp, som enligt vad ovan angivits torde besparas av jordbruket. Med den försiktiga beräkning av de totala tullinkomsterna, som utmärker årets budgetförslag, torde ifrågavarande minskning kunna falla inom marginalen för de verkliga tullinkomster, som kunna beräknas inflyta.

På grund av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen måtte besluta

dels att skrivelse avlåtes till Kungl. Maj:t med hemställan om att Kungl. Maj:t ville, eventuellt genom initiativ inom Nationernas förbund, söka åvägabringa en överenskommelse om åtgärder mot dumping, gemensamma för ett flertal länder;

dels att nedan nämnda rubriker i gällande tulltaxa erhålla följande ändrade lydelse:

		Tull för 100 kg. kronor
*Vegetabiliska, feta oljor samt växtfett och andra vegetabiliska fettämnen, ej hänförliga till annat nummer:		
110 ^{1/2}	linolja, rå, även blåst; linoljesyra . . T	5: —
111	rov- och rapsolja, även blåsta, samt andra liknande blåsta oljor; rov- och rapsoljesyror . . . . . T	7: —
165	Cement för byggnadsändamål	fritt
252	Linolja, blekt eller kokt, även oxiderad till fast form, samt andra oljefernissor, utan tillsats av andra ämnen än minera- liska torkmedel . . T; ävensom sickativ, betående av olja eller harts i förening med metalloxider och metallsalter . . N	5: —
Strumpstolsarbeten och andra genom virk- ning eller knytning tillverkade varor, metervara härunder inbegripen, ej hän- förliga till annat nummer:		
551/552	innehållande silke, härunder inbegrip- na glödstrumpor och andra glödnät, icke avbrända . . . . . N	900: —
618/619	Träskor och halmskor . . . . . N	7: —
Skodon, ej hänförliga till nr 618/619:		
andra:		
av skinn:		
621	med bottnar, fastsatta vid ovanläd- ret och bindsulan uteslutande me- delst pligg, stift eller skruvar; ävensom skodon av pälsverk . . E	150: —
622	andra, nåtlade överdelar härunder inbegripna . . . . . E	400: —
Fönster- och spegelglas:		
ofolierat:		
utan slipning eller etsning, i plana skivor med en sammanlagd längd och bredd av:		
702	mindre än 245 cm . . . . . B	7: —
<i>Anm.</i> Till detta nummer eljest hänför- ligt glas med en sammanlagd längd och bredd av mindre än 135 cm tulltaxe- ras, om det inkommer med fasett- eller kantslipning, enligt nr 705.		
703	245 cm eller däröver . . . . . B	7: —
799	Plogvåndskivor och plogbillspetsar . . . N	7: —

		Tull för 100 kg. kronor
800	Plogbillar och landsidor, hästräfs-, fjäderharvs- och kultivatospinnar samt kultivatorsfjädrar . . . . . N	4: —
974	Tröskverk, halm- och höpressar samt såningsmaskiner . . . . . N	5: —
975	Gödselspridare . . . . . N	4: —
976	Vältar, ej särskilt nämnda, sladdar och andra för jordens beredning avsedda, ej särskilt nämnda redskap, andra än handredskap . . . . . N	2: 50
977	Plogar, även ångplogar, årder och alvluckrare; harvar och andra harvliknande åkerbruksredskap; skörde- och slåttermaskiner; hästräfsor, hövändare, ogräsrensare, hästhackor och andra för sådd eller skörd avsedda, ej särskilt nämnda maskiner och apparater; harpor, kastmaskiner, triörer, sädessorterare och andra, ej särskilt nämnda för sortering, rening och rensning av säd, frö eller andra frukter avsedda apparater; potatisrivnings- och torvrivningsmaskiner, rotfruktskärare, roterande krossar (även sädes- och oljekaks-krossar) samt gröpkvarnar, hackelsemaskiner och andra för fodervarors sönderdelning avsedda maskiner; ävensom halm-elevatorer och andra stackningsmaskiner N	4: —
	<i>Anm. till nr 974—977. För artiklar, hänförliga till nr 974—977, skall tullen i varje fall motsvara minst 5 % av varans värde.</i>	
	Delar, ej särskilt nämnda, till maskiner, apparater och redskap, hänförliga till nr 974—977, för så vitt delarna äro särskilt inkommande, vägande pr stycke:	
978	högst 25 kg. . . . . N	8: —
979	mer än 25 kg. . . . . N	4: —
979 a	Självbindare och delar därtill	fria
979 b	Mjölkskumningsmaskiner, mjölkningsmaskiner, mjölkkylare, mjölkförvärmare, pastörer, kärnor, smörälningsmaskiner, ostpressar och ostkvarnar . . . . . 100 kr.	7: —
	Emulsorer, fettbestämningsmaskiner samt jäst- och slamcentrifuger:	
980	för maskinkraft . . . . . N	15: —

		Tull för 100 kg. kronor
981	för hand- eller fotkraft, även försedda med remskiva . . . . . N	25:—
	<i>Anm.</i> För artiklar, hänförliga till nr 980 —981, skall tullen i varje fall motsvara minst 5 % av varans värde.	
981 a	Kylmaskiner samt särskilt inkommande yttre omhöljen och inre roterande delar till dessa maskiner	100 kr. 7:—
982	Traktorer och lokomobiler; ävensom ång- och motorvältar	100 kr. 7:—
996	Maskiner och apparater, ej särskilt nämnda, härunder inbegripna axelkopplingar, kalandrar, kapsylmaskiner, pressvalsar med stativ för textil- eller pappersindus- tri och filterpressar, iläggningssmaski- ner för tryckpressar; pneumatiska ma- skiner och verktyg; perforerade eller an- nordades med hål försedda eller med duk beklädda cylindrar för sil-, sikt- eller sorteringsmaskiner; valsstolar; ävensom särskilt inkommande delar, ej särskilt nämnda, till maskiner och apparater, härunder inbegripna s. k. harnesk till jacquardmaskiner	100 kr. 10:—

Stockholm den 21 januari 1930.

Eliel Löfgren.

Martin Fehr.

G. Kobb.

Mauritz Hellberg.

Isak Svensson.

I motionens yrkanden, icke i dess motivering, instämmer:

Jöns Pålsson.